

Nr 18.

Ankom till riksdagens kansli den 22 mars 1946 kl. 11 fm.

Utlåtande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till familjebidragsförordning, dels ock i ämnet väckta motioner.

Genom en den 15 februari 1946 dagtecknad proposition, nr 73, vilken hänvisats till lagutskott och behandlats av andra lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under återopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden, föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till förordning om familjebidrag åt värnpliktiga m. m. (familjebidragsförordning).

I samband med propositionen har utskottet till behandling förehåft fem i anledning av densamma väckta motioner, nämligen

inom första kammaren

nr 256 av herr *Gränebo m. fl.* samt

nr 257 av herr *Albertsson m. fl.* ävensom

inom andra kammaren

nr 403 av herrar *Persson* i Svensköp och *Johnsson* i Kastanjegården, likalydande med nr 257 i första kammaren,

nr 407 av herr *Svensson* i Grönvik *m. fl.*, likalydande med nr 256 i första kammaren, samt

nr 408 av herrar *Johansson* i Stockholm och *Karlsson* i Stuvsta.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det genom propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen.

Motionärernas yrkanden återgivas i det följande (s. 13—17). I fråga om motiveringen för yrkandena hänvisas till motionerna.

Gällande bestämmelser.

Gällande bestämmelser angående familjebidrag åt värnpliktiga äro i huvudsak innefattade i två den 30 juni 1942 utfärdade förordningar jämte därtill anslutande kungörelser, nämligen *dels* krigsfamiljebidragsförordningen (SFS 1942: 521¹) jämte krigsfamiljebidragskungörelsen den 31 december 1942 (nr 984), *dels ock* fredsfamiljebidragsförordningen (SFS 1942: 524) jämte fredsfamiljebidragskungörelsen den 22 juni 1945 (nr 413).

Beträffande krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarnas tillämpning gäller, att krigsfamiljebidragsförordningen i huvudsak är tillämplig å

¹ Ändrad genom SFS 1943: 125, 1944: 322 samt 1945: 764 och 834.

värnpliktiga, som inkallats till tjänstgöring jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen, således beredskaps- eller krigstjänstgöring. Förordningen äger vidare, med undantag av bestämmelserna om hemortslön samt med de inskränkningar i övrigt, som av Konungen föreskrivas, tillämpning även å vissa värnpliktiga som fullgöra fredstjänstgöring, nämligen de som undergå befälsutbildning ävensom de som eljest det år de fylla 26 år eller senare fullgöra tjänstgöring enligt 27 § värnpliktslagen.

Freds familjebidragsförordningen är tillämplig i den mån krigsfamiljebidragsförordningen icke skall tillämpas och avser därför främst de värnpliktiga, som i fredstid fullgöra sin första tjänstgöring.

Enär under beredskapstiden samtliga värnpliktiga inkallades jämlikt 28 § 1 mom. värnpliktslagen, voro alla under nämnda tid tjänstgörande värnpliktiga hänförliga under krigsfamiljebidragsförordningen. 1942 års fredsfamiljebidragsförordning trädde därför i tillämpning först vid försvarsberedskapens upphörande den 1 juli 1945. Enligt i samband därmed utfärdade övergångsbestämmelser (SFS 1945: 414) skall emellertid krigsfamiljebidragsförordningen fortfarande äga tillämpning å vissa personalkategorier, som enligt de i det föregående omförmälda bestämmelserna skulle vara underkastade fredsfamiljebidragsförordningen, främst värnpliktiga, som undergått efterbesiktning eller som hållas i tjänst för avveckling av försvarsberedskapen, ävensom vissa krigsfrivilliga.

I fråga om de ekonomiska förmåner, som kunna utgå, föreligger en avsevärd skillnad mellan krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarna. Enligt den senare kan familjebidrag utgå allenast i två former, såsom familjepenning och såsom begravningsbidrag. Familjepenningen är avsedd för den värnpliktiges familjemedlemmars livsuppehälle, medan begravningsbidrag utgår till täckande av de särskilda behov, som uppkomma vid familjemedlems frånfälle.

Utöver nu angivna former av familjebidrag kunna enligt krigsfamiljebidragsförordningen medgivas vissa ytterligare förmåner, nämligen bostadsbidrag, näringsbidrag och sjukbidrag. I vissa fall utgår även hemortslön. Bostadsbidrag utgår för beredande av bostad åt familjemedlem ävensom i visst fall för ensamstående värnpliktigs bostadskostnad. I stället för familjepenning och bostadsbidrag kan närings- eller rörelseidkare erhålla näringsbidrag för näringsens eller rörelsens upprätthållande. Näringsbidrag kan utgå jämväl för återupptagande av rörelse, som måst nedläggas under innehavarens militärtjänstgöring. Sistnämnda form av näringsbidrag utesluter icke familjepenning och bostadsbidrag. Näringsbidrag kan utgå såväl till familjeförsörjare som till ensamstående. Sjukbidrag utgår för täckande av de särskilda behov, som uppkomma vid familjemedlems sjukdom. Hemortslön slutligen utgår såsom befälslön och såsom långtidslön. Med hänsyn till de förmåner, som sålunda kunna utgå enligt krigsfamiljebidragsförordningen utöver de i fredsfamiljebidragsförordningen angivna, ha familjepenningens belopp i den förra förordningen fastställts till lägre belopp än i den senare.

Kostnaderna för familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen be-

stridas helt av statsmedel, medan däremot en mindre del av de enligt krigsfamiljebidragsförordningen utgående förmånerna bekostas av vederbörande hemortskommuner.

Samtliga former av familjebidrag — alltså icke hemortslön — utgå efter behovsprövning. Även beträffande prövningen av familjebidragsärenden och familjebidragens utbetalning skilja sig de båda familjebidragsförordningarnas bestämmelser från varandra. Enligt krigsfamiljebidragsförordningen prövas och avgöras frågor rörande familjebidrag och hemortslön av kommunala familjebidragsnämnder, vilka även ombesörja utbetalningen. Familjebidrag enligt fredsfamiljebidragsförordningen fastställas däremot av vederbörande länsstyrelse. Ansökan om familjebidrag skall dock ingivas till i krigsfamiljebidragsförordningen avsedda familjebidragsnämnder, vilka skola avgiva yttrande över ansökningsen. Familjebidragen utbetalas av den militära myndighet, som har att utbetala den värnpliktiges penningbidrag.

Enligt såväl krigs- som fredsfamiljebidragsförordningen skall viss myndighet, tillsynsmyndighet, förordnas att utöva tillsyn å förordningarnas tillämpning. Såsom tillsynsmyndighet har förordnats statens arbetsmarknadskommission.

Statens arbetsmarknadskommissions förslag.

Sedan fredsfamiljebidragsförordningen den 1 juli 1945 trätt i kraft, ha från olika håll framförts förslag om förbättrade familjebidragsförmåner för de värnpliktiga, som äro underkastade bestämmelserna i denna förordning, i första hand värnpliktiga, som fullgöra första tjänstgöring. Sålunda har från kommunalt håll framförts förslag i sådan riktning. Även Sverges socialdemokratiska ungdomsförbund har, i skrivelse den 29 augusti 1945, gjort framställning i sådant syfte. Sedan statens arbetsmarknadskommission anmodats verkställa utredning i ärendet, har kommissionen i skrivelse den 19 december 1945 framlagt förslag till ny familjebidragsförordning, avsedd att tillämpas i såväl krig som fred.

Arbetsmarknadskommissionen har inledningsvis redogjort för tidigare behandling av frågan om familjebidragsförmåner i fredstid och sammanfattningsvis i anslutning härtill anfört, att gällande bestämmelser angående familjebidrag i fredstid gäve de värnpliktigas familjemedlemmar väsentligt bättre förmåner än dem, som utgått enligt de före det andra världskrigets utbrott gällande familjeunderstödsbestämmelserna. Detta förhållande uteslöte dock icke, att behov förefunnes av att tillgodose de värnpliktigas familjer bättre än som kunde ske inom ramen för den nu gällande fredsfamiljebidragsförordningen.

Kommissionen har framhållit, att erinringar mot fredsfamiljebidragsbestämmelserna uttalats från skilda håll, samt därom närmare anfört följande.

I skrivelser till kommissionen ha sålunda, bland andra, familjebidragsnämnderna i Halmstad och Jönköping framhållit, att enligt fredsfamiljebidragsförordningen utgående familjepening ofta visat sig vara otillräcklig och att vid en fortsatt tillämpning av fredsfamiljebidragsbestämmelserna kommunerna måste genom bidrag från fattigvården eller i annan ordning träda emellan och lämna hjälp i de fall, då familjebidraget icke räcker för såväl det dagliga uppehållet som för bostadskostnaden eller då sjukdomsfall inträffar i familjen.

Själv har kommissionen i skrivelse till Kungl. Maj:t den 21 juni 1945 angående övergång till fredsbestämmelser beträffande familjebidrag m. m. uttalat, att en övergång från krigs- till fredsfamiljebidragsbestämmelser måste komma att medföra svårigheter för åtskilliga värnpliktiga.

För egen del har kommissionen nu uttalat, att de mot fredsfamiljebidragsbestämmelserna sålunda gjorda erinringarna måste anses befogade. Nuvarande bestämmelser, vilka i stort sett anslöte sig till de före världskrigets utbrott gällande bestämmelserna om familjeunderstöd i fredstid, hade icke tillkommit under hänsynstagande till de numera ändrade förhållandena för de värnpliktiga. Det kunde sålunda erinras om följande.

Sedan de äldre familjebidragsbestämmelserna varit gällande, hade 1941 års värnpliktslag blivit antagen och trätt i kraft. Enligt denna lag ålåg det samtliga värnpliktiga att, oavsett försörjningsskyldighet mot anhöriga, fullgöra tjänstgöring i fredstid. Enligt den äldre värnpliktslagen hade däremot sådan värnpliktig, som hade försörjningsplikt mot nära anhörig, vilken vore av den värnpliktige väsentligen beroende för sin försörjning, blivit befriad från värnpliktens fullgörande i fredstid. Tjänstgöringstidens längd hade vidare avsevärt ökats för de värnpliktiga.

Det borde heller icke förbises, att värnpliktiga, vilka fullgjorde första tjänstgöring (motsvarande), numera i större utsträckning än tidigare hade ingått äktenskap, vilket syntes kunna förklaras av dels den goda tillgången på arbetsmöjligheter, dels tillkomsten av bosättningslån, dels ock den propaganda för tidiga äktenskap, som bedrivits under senare år.

Med hänsyn till angivna förhållanden finge anses, att den nuvarande fredsfamiljebidragsförordningen i många fall icke möjliggjorde att bevilja de värnpliktiga tillräckliga bidrag. En utbredd opinion inom landet syntes också kräva förbättrade familjebidrag till i fredstid inkallade yngre värnpliktiga. En dylik uppfattning hade kommit till uttryck dels genom hänvändelser till kommissionen, dels ock i pressuttalanden i anslutning till den av socialdemokratiska ungdomsförbundet gjorda framställningen.

Kommissionen har vidare anfört, att det också framställts erinringar mot den föreskrivna handläggningen av fredsfamiljebidragsärendena, vilken visat sig vara i hög grad omständlig och opraktisk, samt härom närmare anfört följande.

Enligt gällande bestämmelser skola de värnpliktiga (den som för värnpliktigs räkning ansöker om familjebidrag) ingiva ansökan till familjebidragsnämnden i den värnpliktiges hemort. Denna nämnd skall med eget yttrande översända ansökan till länsstyrelsen, som skall meddela beslut om bidrag, som skall utgå, och därefter expediera beslutet till truppregistrerings-

myndigheten, vilken i sin tur har att överlämna beslutet till chefen för det kompani (motsv.), där den värnpliktige fullgör sin tjänstgöring. Kompani-
chefen har att varje gång utbetalning av familjebidrag skall verkställas göra
utbetalningsrekvisition hos förbandets kassaförvaltning (ekonomikontor).
För utbetalningarna gälla också särskilda kontroll- och revisionsföreskrifter.
Vidare skola rapporter och anmälningar av olika slag översändas från mili-
tärmyndigheten till länsstyrelsen och från denna till familjebidragsnämnden.
Redan anförda omständigheter göra att »utbetalningsapparaten» måste anses
onödigt invecklad. Att så blivit förhållandet beror till en del därpå, att perso-
nalredovisningen vid förbanden blivit helt omlagd under beredskapsåren och
att kompanichef eller motsvarande chef numera icke — såsom förr var fallet
— äger att direkt från till hans förfogande ställda medel verkställa utbetal-
ning av fastställt familjebidrag.

Från länsstyrelsehåll har framhållits, att länsstyrelsernas behovsprövning,
trots att familjebidragsnämnd har att avgiva yttrande i varje ärende, av
givna skäl måste bli relativt schematisk.

Kommissionen har funnit de erinringar, som sålunda framställts mot sät-
tet för familjebidragsärendenas handläggning befogade, samt anført, att er-
farenheterna redan visat, att utbetalningssystemet icke fungerade under fält-
förhållanden.

Mot gällande ordning för ärendenas handläggning har kommissionen vi-
dare framhållit det oekonomiska uti att samtidigt tillämpa två olika system
för bidragens bestämmande och utbetalande, varav också följer behov av
skilda slag av blanketter, olika redovisningsvägar m. m.

Slutligen har kommissionen anført, att åtskilliga familjebidragsnämnder
framhållit värdet och betydelsen av att kommunala organ även i fredstid
finge helt omhänderha ordnandet av försörjningen för i tjänst varande värn-
pliktigas familjer, så att dessa icke skulle erhålla dels bidrag från statliga
myndigheter, dels ock — i den mån av statsmyndigheterna lämnade bidrag
icke bleve tillräckliga — ytterligare hjälp av kommunala myndigheter i form
av fattigvård och dylikt. Nämnderna i fråga hade såsom sin uppfattning utta-
lat, att det ur samhällets synpunkt vore bättre att familjebidragsnämnderna
även i fredstid finge verkställa utbetalning av samtliga familjebidrag och
icke endast för sådana värnpliktiga, vilka vore hänförliga under krigsfamil-
jebidragsförordningen.

I fråga om sättet för införande av förbättrade freds-
familjebidrag har kommissionen uttalat, att den önskvärda förbätt-
ringen av praktiska skäl knappast kunde åstadkommas inom ramen för
fredsfamiljebidragsförordningen, samt härom närmare anført följande.

Visserligen kan man höja maximibeloppen för familjepeningen, så att
man i det enskilda fallet kan bevilja en familjepening, som möjliggör jäm-
väl bestridande av bostadskostnaden, men för att i samtliga förekommande
fall kunna lämna erforderligt bidrag till bostadskostnaden måste familjepen-
ningen höjas avsevärt. En dylik hög familjepening kan emellertid vara äg-
nad att även rent allmänt selt driva beviljade bidrag i höjden och därigenom
medföra ökade, icke alltid nödvändiga, kostnader för statsverket. Det måste
också anses opraktiskt att genomföra en förbättring genom att allenast höja
familjepeningen. Överhuvud taget är det att föredraga att i stället, liksom i

krigsfamiljebidragsförordningen, införa ett särskilt bostadsbidrag. Det måste emellertid komma att bli förenat med svårigheter såväl att inom länsstyrelserna fastställa familjepennning för sig och bostadsbidrag för sig som att genom militärmyndigheterna verkställa utbetalningarna av dessa båda bidrag var för sig, vilket allt är nödvändigt därest de skola fylla avsett ändamål. Än mera opraktiskt måste det vara att i fredsfamiljebidragsförordningen införa sjukbidrag. Skall dylikt bidrag bli till avsedd nytta, måste det merendels kunna beslutas och utbetalas utan omgång, men så blir icke fallet om länsstyrelse skall meddela beslutet efter förslag av familjebidragsnämnd och militärmyndigheten underrättas om beslutet i och för utbetalning.

Kommissionen har ansett, att en verklig förbättring av fredsfamiljebidragen och en bättre ordning i fråga om handläggningen av familjebidragsärendena icke kunde åstadkommas med mindre än att det liksom enligt krigsfamiljebidragsförordningen skulle ankomma på kommunala familjebidragsnämnder att själva besluta om bidrag och verkställa utbetalning därav. Det kunde emellertid icke vara lämpligt att ålägga familjebidragsnämnderna att samtidigt och vid sidan av varandra tillämpa två skilda familjebidragsförfattningar — en fredsfamiljebidragsförordning, som skall gälla vissa yngre värnpliktiga, och en krigsfamiljebidragsförordning gällande för övriga värnpliktiga under fredstjänstgöring och för alla värnpliktiga under krigstjänstgöring. I stället borde övervägas att förändra den nuvarande krigsfamiljebidragsförordningen till en familjebidragsförordning, som skulle gälla såväl under fred som i krig, och att i samband därmed helt slopa den nuvarande fredsfamiljebidragsförordningen. Därigenom bleve handläggningen av familjebidragsärendena enhetlig och förenklad. Vidare vunnes att såväl familjebidragsnämnder som militära och övriga myndigheter, vilka hade att taga befattning med familjebidragsärenden, redan i fredstid finge en ingående erfarenhet på området, vilket, såsom chefen för försvarsstaben i utlåtande i ärendet framhållit, måste anses vara av betydelse såsom mobiliseringsförberedelse.

I anslutning härtill har kommissionen upptagit frågan om kommunala bidrag till familjebidragskostnadernas bestridande, därest fredsfamiljebidragsförordningen slopades och krigsfamiljebidragsförordningen i stället tillämpades å samtliga i fredstid tjänstgörande värnpliktiga, samt i denna fråga anfört i huvudsak följande.

Enligt nu gällande bestämmelser rörande statsverkets andel i kostnaderna för familjebidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen bestridas kostnaderna för enligt förordningen utbetalade familjebidrag till omkring 95 % med statsmedel, medan återstående 5 % stanna å kommunerna. Det kan givetvis med skäl göras gällande, att samtliga kostnader för utbetalade familjebidrag, i varje fall i fredstid, böra stanna å statsverket, enär behoven av bidrag uppkommit genom statsmakternas beslut om att taga de värnpliktiga i anspråk för militär tjänstgöring. Av principiella skäl torde det dock få anses nödvändigt att kommunerna även i fredstid skola bidraga till familjebidrag, som enligt kommunal myndighets beslut bli utbetalade. Denna principiella uppfattning torde icke röna inverkan därav, att de kommunala familjebidragsnämndernas beslut äro underkastade saklig och teknisk granskning av statlig myndighet. Möjligen skulle det kunna ifrågakomma att i fredstid med

statsmedel helt ersätta vad som utgives i form av familjebidrag, därest i de kommunala familjebidragsnämnderna inginge en ledamot, som vore utsedd av statlig myndighet och som alltså skulle ha att bevaka statsverkets intresse. En dylik ordning skulle emellertid ur andra synpunkter vålla svårigheter. Skall en ledamot av familjebidragsnämnd vara utsedd av statlig myndighet förutsätter detta nämligen, bland annat, att varje kommun skall ha särskild familjebidragsnämnd, och kommun skulle alltså bliva förhindrad att uppdraga åt t. ex. kommunalnämnd eller arbetslöshetsnämnd att fungera såsom familjebidragsnämnd.

Kommissionen har vidare anfört följande.

Kommissionen har under hand av åtskilliga familjebidragsnämnder inhämtat, att den omständigheten, att kommunerna, därest fredsfamiljebidragsförordningen slopades, skulle komma att även i fredstid få bidraga till familjebidragskostnaderna, icke hindrar dem att framhålla värdet av att krigsfamiljebidragsförordningen får bliva gällande å alla i fredstid tjänstgörande värnpliktiga. Enär familjebidragsnämnderna nämligen ändock skola vara i verksamhet i fredstid för att utgiva krigsfamiljebidrag till vissa värnpliktiga, synes det dessa familjebidragsnämnder vara mest ändamålsenligt att de få handlägga alla familjebidragsärenden på samma sätt. En tillämpning av krigsfamiljebidragsförordningen å alla värnpliktiga medför också andra fördelar, av vilka följande här må nämnas. De värnpliktigas familjemedlemmar kunna få sina bidrag utan någon större omgång och vid uppkommande behov även förskott å bidrag, som beviljats men ännu icke hunnit i vederbörlig ordning utbetalas eller som beräknas komma att beviljas. Detta är av värde framför allt vid uppkommande sjukdomsfall.

Kommissionen har således hållit före, att frågan om kommunandelen icke syntes böra utgöra något hinder för ett slopande av fredsfamiljebidragsförordningen och krigsfamiljebidragsförordningens ändring till en familjebidragsförordning för såväl freds- som krigsförhållanden.

Vidkommande familjebidragsnämndernas administrationskostnader har kommissionen funnit den ifrågasatta ändringen icke kunna komma att i nämnvärd grad påverka dessa kostnader. En tillämpning av krigsfamiljebidragsförordningen i stället för fredsfamiljebidragsförordningen medförde icke annat merarbete för familjebidragsnämnderna än att dessa också finge att ombesörja utbetalningarna av de bidrag, som nu utbetalades av militära myndigheter. I övrigt syntes arbetsuppgifterna icke bliva ökade, ty det kunde icke anses bliva förenat med större arbete att meddela beslut om vilket familjebidrag som skulle utgå än att avgiva förslag till länsstyrelsen beträffande fredsfamiljebidrag, som enligt familjebidragsnämndens uppfattning borde beviljas. Ej heller av beslut föranledda expedieringar m. m. syntes bliva mera omfattande än expedieringarna av handlingar i fredsfamiljebidragsärenden.

På grund av vad sålunda anförts har kommissionen ansett sig böra framlägga förslag till ny familjebidragsförordning, avsedd att tillämpas i såväl krig som fred. Förordningen avses skola ersätta de nu gällande krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarna och ansluter sig i huvudsak till den förras bestämmelser.

Kommissionen har anfört, att vid i Stockholm av arbetsmarknadskommis- sionen anordnat sammanträde med dels inom överståthållarämbetet och samtliga länsstyrelser såsom föredragande i familjebidragsärenden förord- nade tjänstemän, dels representanter för 61 familjebidragsnämnder från samtliga län i riket, dels ock representanter för försvarets civilförvaltning, försvarsstabens personalvårdsavdelning och centrala värnpliktsbyrå uppta- gits till behandling förevarande fråga om ändrade bestämmelser angående familjebidrag. Samtliga vid sammanträdet närvarande hade uttalat sin an- slutning till kommissionens i det föregående anförda synpunkter och till kommissionens vid sammanträdet framlagda förslag till ny familjebidrags- förordning. Detta förslag hade därefter slutjusterats inom kommissionen med beaktande av vissa särskilda önskemål, som framkommit vid överlägg- ningarna om förslaget.

Kommissionens förslag bygger på nu gällande krigsfamiljebidragsför- ordning. Vid förslagets utformande har kommissionen utgått från den prin- cipen att värnpliktiga, vilka fullgöra första tjänstgöring (motsvarande tjänst- göring), icke skola i samma omfattning som övriga fredstjänstgörande värn- pliktiga komma i åtnjutande av de förmåner, som kunna tillkomma värn- pliktiga, vilka inkallas till krigs- eller beredskapstjänstgöring. Även för äldre fredstjänstgörande värnpliktigas del ha vissa inskränkningar i rätten till fa- miljebidrag ansetts påkallade, t. ex. då det gäller att erhålla familjebidrag för tid utöver den faktiska tjänstgöringstiden. Till förhindrande av miss- bruk i sådana hänseenden har kommissionen föreslagit, att tillsynsmyndig- hetens tillstånd skall erfordras för medgivande av vissa förmåner.

Värnpliktstjänstgöring, som anbefalles värnpliktiga med stöd av 27 § 2 mom. värnpliktslagen, d. v. s. beredskapsövning, har ansetts böra i fråga om rätten till familjebidrag likställas med beredskapstjänstgöring enligt 28 § 1 mom. samma lag.

I samband med framläggandet av förslaget till ny familjebidragsförord- ning har kommissionen med särskild skrivelse den 19 december 1945 fram- lagt förslag till ny familjebidragskungörelse, avsedd att ersätta de nu gäl- lande krigs- och fredsfamiljebidragskungörelserna.

Kommissionen har i anslutning till författningsförslagen hemställt, att uppdraget såsom tillsynsmyndighet för familjebidragsverksamheten måtte överflyttas från kommissionen till försvarets anställningsbyrå. Beträffande skälen för denna hemställan hänvisas till s. 24—26 i propositionen.

Över arbetsmarknadskommis- sionens förslag till familjebidragsförordning och familjebidragskungörelse ha efter remiss utlåtanden avgivits av överbe- fälhavaren — efter hörande av försvarsgrenscheferna — försvarsväsendets personalvårdsnämnd, försvarets civilförvaltning, försvarsväsendets löne- nämnd, socialstyrelsen, generalpoststyrelsen, statskontoret, kammarrätten, styrelsen för svenska stadsförbundet, styrelsen för svenska landskommuner- nas förbund, landsorganisationen i Sverige, tjänstemännens centralorganisa- tion och svenska arbetsgivareföreningen.

En redogörelse för innehållet i dessa utlåtanden lämnas å s. 26—31 i propositionen.

Departementschefen.

Föredragande departementschefen, statsrådet Vougt, har i propositionen såsom allmän motivering till förslaget anfört:

»De ekonomiska förmånerna till värnpliktiga, som fullgöra värnplikts-tjänstgöring, ha sedan år 1939 avsevärt förbättrats. Främst har detta gällt krigsfamiljebidragen, vilka enligt de nu gällande bestämmelserna torde kunna betraktas såsom i stort sett tillräckliga för att bereda de värnpliktigas familjer skälig bärgning under inkallelseperioderna. Även de familjebidragsförmåner, som utgå enligt fredsfamiljebidragsförordningen, äro avsevärt förmånligare för de värnpliktiga än som var fallet vid krigsutbrottet. Med hänsyn till att bostads-, närings- och sjukbidrag icke kunna utgå enligt denna förordning, komma emellertid familjebidragen vid tillämpning av dessa bestämmelser att i många fall bliva lägre än om krigsfamiljebidragsförordningen kommit till användning.

Under de gångna beredskapsåren har krigsfamiljebidragsförordningen ägt tillämpning å samtliga värnpliktiga, oavsett om de fullgjort första tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen eller varit inkallade till beredskaps-tjänst. De för fredstjänstgörande värnpliktiga avsedda bestämmelserna, vilka — ehuru bidragsbeloppen höjts — i princip ansluta sig till de före kriget gällande, hade därför icke tillämpats sedan år 1940, då de den 1 juli 1945 i samband med försvarsberedskapens upphörande trädde i tillämpning.

Ehuru hittills endast kort tids erfarenhet föreligger beträffande fredsfamiljebidragsförordningens tillämpning, torde det redan nu kunna fastslås, att begränsningen av familjebidragen i normalfallen till allenast familjepening ej sällan leder till obilliga resultat. Detta har ock allmänt omvittnats av de olika myndigheter, som kommit i kontakt med dessa frågor. En förbättring av familjebidragsförmånerna till de värnpliktiga, som enligt nu gällande bestämmelser äro underkastade fredsfamiljebidragsförordningen, synes därför vara motiverad. Av de i ärendet hörda myndigheterna och institutionerna har endast statskontoret ställt sig avvisande mot en sådan förbättring av fredsfamiljebidragen. De skäl, som statskontoret åberopat härför, äro i stort sett desamma, som år 1940 föranledde statsmakterna att bibehålla olika familjebidragsbestämmelser för freds- och krigsförhållanden, främst att fredsbestämmelserna voro avsedda för unga män, som med få undantag icke före inryckningen lyckats komma upp i högre inkomster och som dessutom på förhand ägde kännedom om värnpliktstjänstgöringen, medan krigsbestämmelserna avsågo män av vitt skilda ålders- och inkomstklasser, vilka mer eller mindre oförmodat drabbats av inkallelsen. Emellertid ha de värnpliktigas förhållanden sedan nämnda tid avsevärt förändrats. Medan de värnpliktiga, som hade försörjningsplikt mot nära anhörig, tidigare under vissa

förutsättningar kunde erhålla befrielse från värnpliktens fullgörande i fredstid, uttagas numera samtliga värnpliktiga oavsett försörjningsskyldighet till sådan tjänstgöring. Samtidigt har tjänstgöringstiden avsevärt förlängts och för huvuddelen av de värnpliktiga mer än fördubblats. Arbetsmarknadskommissionen har i detta sammanhang även erinrat om den ökade giftermålsfrekvensen bland värnpliktiga, som fullgöra sin första tjänstgöring. De av statskontoret åberopade skälen torde därför icke numera kunna anses äga samma styrka som tidigare. Å andra sidan böra, såsom i det följande närmare beröres, dessa yngre värnpliktiga icke i alla avseenden likställas med övriga värnpliktiga.

Det förslag till förbättring av familjebidragsförmånerna under fredstid, som framlagts av arbetsmarknadskommissionen, har i stort sett tillstyrkts av samtliga hörda myndigheter och institutioner — med undantag av statskontoret — och synes mig i huvudsak godtagbart. Såsom närmare framgår av de i det följande framlagda kostnadsberäkningarna äro de merkostnader, som vid förslaget genomförande beräknas uppkomma, icke av den storleksordning, att de böra medföra betänkligheter. Ett genomförande av förslaget medför, förutom förbättrade fredsfamiljebidragsförmåner, en enklare och effektivare handläggning av fredsfamiljebidragsärendena och större säkerhet för att familjebidragen snabbt kunna komma de värnpliktigas familjer till handa. Såsom av arbetsmarknadskommissionens utredning framgår äro de nuvarande fredsfamiljebidragsbestämmelserna i detta hänseende förenade med vissa olägenheter. Kommissionens förslag har ock vunnit allmän anslutning bland de myndigheter, som ha praktiska erfarenheter rörande hit hörande frågor.

Jag föreslår således i enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag, att de nuvarande krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarna ersättas av en för såväl krig som fred avsedd familjebidragsförordning, i huvudsak grundad på den gällande krigsfamiljebidragsförordningen. Till detaljerna i förordningen återkommer jag i specialmotiveringen. Här torde endast böra beröras några frågor av mera principiell innebörd.

I likhet med arbetsmarknadskommissionen anser jag, att värnpliktiga, som fullgöra första tjänstgöring eller motsvarande tjänstgöring enligt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, icke böra i samma omfattning som övriga fredstjänstgörande värnpliktiga komma i åtnjutande av de förmåner, som kunna tillkomma värnpliktiga, vilka inkallas till krigs- eller beredskapstjänstgöring enligt 28 § 1 mom. samma lag. Att, såsom kammarrätten ifrågasatt, göra skillnad mellan sådana värnpliktiga, vilkas första tjänstgöring utgör 360 dagar, och de flottan tilldelade värnpliktiga, som fullgöra hela sin fredstjänstgöring, 450 dagar, i en följd, synes mig icke lämpligt. Det torde nämligen knappast föreligga anledning att häva restriktionerna i fråga om rätten till familjebidrag för de tre sista månaderna av ifrågavarande tjänstgöring. I enlighet med arbetsmarknadskommissionens förslag torde vissa begränsningar i rätten till familjebidrag böra gälla även beträffande äldre fredstjänstgörande värnpliktiga. Jag förutsätter härvid i likhet med kommis-

sionen, att beredskapsövning enligt 27 § 2 mom. värnpliktslagen skall likställas med beredskapstjänstgöring enligt 28 § 1 mom. samma lag.

Arbetsmarknadskommissionen har föreslagit, att liksom för närvarande är fallet familjebidrag i vissa fall skall få utgå först efter tillsynsmyndighetens medgivande. Landsorganisationen har ansett denna myndighets handläggning av hithörande frågor innebära omgång och besvär, som knappast uppvägas av någon avsevärd fördel. Då emellertid erfarenheten visat, att en viss kontroll från tillsynsmyndighetens sida är erforderlig beträffande sådana fall, då särskild återhållsamhet är befogad, synes kommissionens förslag böra godtagas.

Beträffande frågan om kommunernas bidrag till familjebidragskostnadernas bestridande ha i utlåtandena framkommit olika uppfattningar. Medan styrelserna för svenska stadsförbundet och svenska landskommunernas förbund ansett, att dessa kostnader borde helt bestridas av statsmedel, har statskontoret föreslagit, att de kommunala bidragen, vilka vid tillämpning av krigsfamiljebidragsförordningen uppgått till i genomsnitt omkring 5 %, skola fastställas till minst 20 %.

De nuvarande bestämmelserna i krigsfamiljebidragsförordningen föreskriva större bidragsskyldighet för kommunerna i fråga om de bidragsformer, som medgiva kommunerna större frihet i behovsprövningen. Medan sålunda familjepenning till värnpliktigs hustru och barn samt begravningsbidrag helt bestridas av statsmedel, äro kommunerna skyldiga bidraga till näringsbidrag för upprätthållande av rörelse med 5 %, till bostadsbidrag med 10 % samt till familjepenning i andra fall än nyss nämnts, näringsbidrag för nedlagd rörelse och sjukbidrag med 20 % av respektive bidragsbelopp.

Då vissa sociala utgifter, som kommunerna eljest nödgats bestrida, genom familjebidragen bortfalla, anser jag, med beaktande jämväl av att kommunerna inom författningens ram kunna bestämma om rätten till familjebidrag och om bidragens belopp, det skäligt, att kommunerna i viss mån bidraga till kostnaderna för familjebidragen. De grunder, enligt vilka bidragsskyldigheten fastställts i krigsfamiljebidragsförordningen, synas i stort sett godtagbara. Emellertid torde på grundval av vunna erfarenheter vissa jämkningar däri böra vidtagas. Det har visat sig, att familjepenning till andra familjemedlemmar än hustru och barn, främst föräldrar, utanordnats i onormalt stor omfattning. Detta gäller även yngre värnpliktiga, vilkas föräldrar som regel måste antagas vara i arbetsför ålder. En höjning av det kommunala bidraget torde föranleda ökat hänsynstagande till föräldrarnas möjligheter att själva försörja sig. Med hänsyn härtill föreslår jag, att det kommunala bidraget till familjepenning i här avsedda fall höjes till 30 %. I likhet med vad som tillämpats beträffande krigsfamiljebidragen bör självfallet gälla, att statsbidrag helt eller delvis bör utebli i sådana fall, då familjebidragsnämnd uppenbarligen åsidosatt sina skyldigheter och mot bättre vetande beviljat familjebidrag. Anmärkas må att detta förbehåll endast torde kunna få aktualitet i uppenbara fall av felaktigt utbetalda familjebidrag och därför icke lärer överflödiggöra det korrektiv som den kommunala bidragsskyldigheten i övrigt utgör.

Arbetsmarknadskommisionens förslag att försvarets anställningsbyrå skall bliva tillsynsmyndighet för familjebidragsverksamheten och erhålla vissa därmed jämförliga uppgifter i fråga om värnpliktslån m. m. finner jag mig böra biträda. Jag återkommer i annat sammanhang till frågan vilka förändringar i byråns organisation som böra föranledas härav.»

Beträffande den närmare motiveringen till de särskilda stadgandena i förslaget får utskottet hänvisa till s. 35—50 i propositionen.

I fråga om kostnaderna för genomförandet av förslaget har *föredragande departementschefen* anført:

»Enligt arbetsmarknadskommisionens beräkningar skulle de sammanlagda kostnaderna för familjebidrag åt de värnpliktiga under nästa budgetår uppgå till omkring 7 430 000 kronor, därest nu gällande grunder för familjebidragen bibehölles. Vid bifall till kommisionens förslag skulle statens kostnader stiga med i runt tal 260 000 kronor, vartill skulle komma kommunernas kostnader, vilka uppskattningsvis kunna beräknas till 700 000 kronor. Kostnadsökningen synes, såsom jag redan i det föregående anført, icke vara av den storleksordning, att den bör utgöra hinder för förslagets genomförande.

Arbetsmarknadskommisionen har grundat sina beräkningar på det antal tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, som tidigare angivits av de militära myndigheterna och legat till grund för anslagsberäkningarna i årets statsverksproposition. Då emellertid ett stort antal värnpliktiga, som enligt dessa beräkningar skulle fullgöra repetitions- eller efterutbildningsövning under nästa budgetår, med hänsyn till fullgjord beredskapstjänstgöring torde komma att befrias från sådana övningar, har jag låtit verkställa en förnyad kostnadsberäkning, i vilken detta förhållande beaktats. Enligt denna beräkning, vilken ännu icke helt slutförts, uppskattas statens kostnader för familjebidragen under nästa budgetår till omkring 5 200 000 kronor. Vid bifall till mitt i det föregående framlagda förslag om ökat bidrag från kommunernas sida beträffande familjepenning i vissa fall torde kostnaderna komma att ytterligare minskas. Familjebidragskostnaderna under nästa budgetår torde på grundval av nu föreliggande utredning kunna uppskattas till omkring 5 000 000 kronor.»

Utskottet.

I propositionen föreslås, att de nuvarande krigs- och fredsfamiljebidragsförordningarna skola ersättas av en för såväl krig som fred avsedd familjebidragsförordning. Det framlagda författningsförslaget bygger i väsentliga delar på den nu gällande krigsfamiljebidragsförordningen. I materiellt hänseende innebär förslaget huvudsakligen, att de värnpliktiga som fullgöra fredstjänstgöring i princip skola kunna komma i åtnjutande av — förutom såsom nu familjepenning och begravningsbidrag — jämväl de övriga slag av familjebidrag, som utgå enligt krigsfamiljebidragsförordningen. Förslaget är **även**

avsett att åstadkomma en enklare och effektivare handläggning av ärenden angående familjebidrag till fredstjänstgörande värnpliktiga och medföra större säkerhet för att dessa bidrag snabbt kunna komma de värnpliktigas familjer till handa.

Utskottet, som funnit goda skäl tala för sammanförandet av de nu gällande familjebidragsförordningarna till en författning, har ej något att erinra mot den utformning förslaget i princip erhållit.

Ehuru såsom nyss anförts förslaget i det stora hela innehåller enhetliga bestämmelser i fråga om rätten till familjebidrag för samtliga värnpliktiga, föreslås likväl vissa särbestämmelser i fråga om värnpliktiga som fullgöra första tjänstgöring eller motsvarande tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen (se 9 § 2 mom., 11 § 1 mom. andra stycket, 12 § 3 mom. tredje stycket, 14 § 1 mom. och 15 § första stycket i förslaget). I *motionen II: 408* yrkas, att dessa särbestämmelser icke skola genomföras. Då frågan, huruvida nämnda bestämmelser äro berättigade, icke helt torde kunna bedömas efter generella grunder, kommer utskottet att upptaga förevarande spörsmål — liksom övriga motionsvis framställda yrkanden — till övervägande i samband med behandlingen av detaljbestämmelserna i Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet övergår nu till ifrågavarande detaljbehandling. I den mån bestämmelserna i förslaget ej beröras här nedan har utskottet ej funnit anledning till erinran.

3 §.

I 3 § första stycket under c) som i förslaget har samma lydelse som i 1940 och 1942 års krigsfamiljebidragsförordningar stadgas, att den värnpliktiges husföreståndarinna skall anses såsom familjemedlem under förutsättning att den värnpliktige sammanbor med egna eller hustrus barn eller adoptivbarn under sexton år. Därest han sammanbor jämväl med hustru skall dock såsom ytterligare förutsättning för att husföreståndarinna skall räknas som familjemedlem gälla, att hustrun är oförmögen till arbete. Viss tvekan kan möjligen råda angående innebörden av villkoret att den värnpliktige skall sammanbo med hustru. Det torde ha varit avsett — vilket också framgår av en jämförelse med den i kolumn 1 i 6 § 1 mom. intagna texten — att nämnda villkor skall innefatta icke ett krav på att makarna faktiskt skola ha samma bostad utan endast att sammanlevnaden mellan makarna icke upphört. I praxis har också stadgandet tolkats på detta sätt. Det torde av nu angivna skäl vara lämpligt att ordet »sammanbor» i detta fall utbytes mot »sammanlever».

6 §.

I 1 mom. angivas de belopp, varmed familjepening högst må utgå. Det föreslås i propositionen, att familjepeningen liksom i nu gällande krigs- och fredsfamiljebidragsförordningar alltjämt skall vara dyrortsgraderad. I fråga om beloppens storlek överensstämmer förslaget med krigsfamiljebidragsförordningen.

I *motionerna I: 256, I: 257, II: 403 och II: 407* yrkas, att dyrortsgraderingen av familjepeningen måtte avskaffas samt att familjepeningen måtte fastställas till de belopp som i propositionen föreslås skola utgå i ortsgrupp II.

Otvivelaktigt tala åtskilliga skäl för avskaffandet av dyrortsgraderingen beträffande familjepeningen. Särskilt kan åberopas, att de kostnader i fråga om vilka skillnaden mellan olika dyrorter mest framträder, nämligen utgifter för bostad och bränsle, tillgodoses i särskild ordning och att familjepeningen sålunda icke är avsedd att täcka dessa utgifter.

Att nu taga slutlig ställning till frågan om dyrortsgraderingens slopande inom det speciella område som bestämmelserna om familjepening utgöra torde dock icke vara lämpligt. Riksdagen synes först, såsom föredragande departementschefen anfört, böra fatta beslut i motsvarande fråga rörande de avsevärt mera betydelsefulla folkpensionerna. Utskottet, som således anser sig böra biträda det genom propositionen framlagda förslaget i nu berörda hänseende, förutsätter vid detta sitt ståndpunktstagande, att Kungl. Maj:t, efter det förevarande problem i fråga om folkpensionerna må ha vunnit sin lösning, snarast upptager frågan om ändring av bestämmelserna om familjepening i samma riktning till förnyat övervägande.

Utskottet föreslår en formell jämkning av 1 mom. andra stycket.

9 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser angående förutsättningarna för erhållande av bostadsbidrag för bostad. 1 mom. motsvarar 9 § 1 mom. krigsfamiljebidragsförordningen, vilket författningsrum innehåller föreskrift att sådant bidrag utgår för bostad avsedd för familjemedlem med vilken den värnpliktige sammanbodde vid tiden för inkallelsen samt att bidraget, därest den värnpliktige efter inkallelsen ingått äktenskap, skall avse bostad åt familjemedlem som i 3 § a) krigsfamiljebidragsförordningen sägs (hustru samt barn och adoptivbarn, med vissa undantag).

Mot nämnda bestämmelse i krigsfamiljebidragsförordningen har anmärkts, att densamma fått en i vissa hänseenden alltför snäv utformning. Om exempelvis under militärtjänstgöringen föddes ett barn i den värnpliktiges äktenskap och hustrun avlede, kunde bostadsbidrag i fortsättningen icke utgå för den värnpliktiges bostad, ehuru han i dylikt läge ofta hade behov av bostaden icke blott för barnet utan även för husföreståndarinna. För att bereda möjlighet till bostadsbidrag i detta och liknande fall har Kungl. Maj:t föreslagit en omformulering av stadgandet. Enligt förslaget skall sålunda, om den värnpliktige sammanbor med familjemedlem, bostadsbidrag utgå för bestridande av kostnaderna för den värnpliktiges och familjemedlemmens bostad. Därest han vid tjänstgöringens början icke sammanbodde med familjemedlemmen, må bostadsbidrag dock utgå endast när synnerliga skäl därtill äro. Såsom anmärkts under remissbehandlingen innebär detta förslag icke blott en utvidgning av rätten till bostadsbidrag utan även en inskränkning i visst hänseende, nämligen för det fall att den värnpliktige ingår äktenskap under

tjänstgöringen, då det sålunda skall fordras synnerliga skäl för att bidrag skall kunna beviljas. Det torde emellertid kunna antagas, att stadgandet kommer att tillämpas så att i dylika fall synnerliga skäl för bidrag så gott som undantagslöst anses föreligga.

2 mom. första punkten innehåller stadganden om förutsättningarna för erhållande av bostadsbidrag för s. k. ungarlsbostad. I andra punkten föreskrives, att sådant bostadsbidrag ej utan tillsynsmyndighetens medgivande må utgå till värnpliktig som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd). Såsom förut antytts yrkas i *motionen II: 408*, att denna andra punkt måtte utgå.

Avgörandet av frågan huruvida förutsättningarna för erhållande av bostadsbidrag för ungarlsbostad föreligga torde ofta vara förenat med svårigheter. Att dessa förutsättningar endast sällan äro för handen i fråga om värnpliktiga som fullgöra första tjänstgöring torde vara tydligt. Då det på förhand kan beräknas när ifrågavarande tjänstgöring skall äga rum, kan det befaras att möjligheten för dessa värnpliktiga att erhålla sådant bidrag kan komma att missbrukas. Erfarenheten har utvisat, att en viss kontroll från tillsynsmyndighetens sida är erforderlig i de fall då särskild återhållsamhet i fråga om beviljande av familjebidrag är befogad. Vid nu angivna förhållanden torde det vara lämpligt, att såsom Kungl. Maj:t föreslagit prövningen av frågan om beviljandet av bidrag för ungarlsbostad till dessa värnpliktiga förläggas till tillsynsmyndigheten. Därmed vinnes även, att en enhetlig praxis kommer till stånd på detta område.

I 3 mom. stadgas bland annat — efter förebild från krigsfamiljebidragsförordningen — att Konungen, där så prövas skäligt, må såsom villkor för erhållande av bostadsbidrag för bostad föreskriva, att viss del av bostaden skall utan ersättning upplåtas för krigsmaktens eller civilförsvarets behov eller för annat allmänt ändamål. Det torde emellertid enligt utskottets förmenande vara mindre lämpligt, att sådan skyldighet skall kunna föreskrivas under normala fredsförhållanden. Utskottet föreslår därför sådan jämkning av stadgandet, att detsamma endast må kunna tillämpas vid krig eller eljest under särskilda förhållanden.

11 §.

1 mom. reglerar rätten till bostadsbidrag för flyttningskostnader. Liksom i krigsfamiljebidragsförordningen föreskrives, att därest giltiga skäl föreligga för ombyte av bostad, dylikt bidrag må tillkännas värnpliktig som är berättigad till bostadsbidrag enligt vad i 9 § sägs. Emellertid har i momentet intagits en särbestämmelse i fråga om värnpliktig som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd). Sådan värnpliktig må icke utan tillsynsmyndighetens medgivande tillerkännas bostadsbidrag för flyttning till dyrare bostad eller till annan ort. I *motionen II: 408* yrkas, att denna särbestämmelse måtte utgå.

Enligt vad arbetsmarknadskommissionen anfört har erfarenheten visat, att vissa sådana värnpliktiga äro benägna att, utan att giltiga skäl kunna an-

ses föreligga, låta familjen flytta till bättre och dyrare bostad eller från den tidigare bosättningsorten till den värnpliktiges tjänstgöringsort, vilket senare särskilt förekommer, därest tjänstgöringsorten tillhör högre dyrortsgrupp än den tidigare bosättningsorten. Då sålunda särskild noggrannhet synes böra iakttagas vid prövning, huruvida bidrag bör utgå till nämnda värnpliktiga för flyttning till dyrare bostad eller annan ort, synes Kungl. Maj:ts förslag att denna prövning skall anförtros åt tillsynsmyndigheten vara väl-motiverat.

En redaktionell jämkning bör vidtagas av 1 mom. andra stycket.

12 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om bostadsbidragets storlek. Paragrafen upptager samma stadganden som nu återfinnas i 12 § krigsfamilje-bidragsförordningen.

Därjämte har emellertid införts en föreskrift, att i fråga om värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), vid bestämmandet av bostadsbidraget hänsyn icke må tagas till större bostadskostnad än som svarar mot hyran å orten för bostad om ett rum och kök, där ej i särskilt fall tillsynsmyndigheten medgiver, att bostadsbidraget bestämmes med hänsyn till hyran å orten för bostad om två rum och kök. I *motionen II: 408* har yrkats, att detta stadgande måtte utgå.

Såsom skäl för den föreslagna begränsningen har i propositionen anförts, att dessa värnpliktiga, vilka i regel äro i en ålder av 21 år, i allmänhet icke torde ha möjlighet att före tjänstgöringens början hålla sig med dyrare familjebostad än en bostad om ett rum och kök och att de därför icke böra erhålla möjlighet att hålla dyrare bostad under tiden för tjänstgöringen. Därjämte har påpekats, att om bostadsbidrag finge utgå med högre belopp, de sammanlagda förmånerna för en värnpliktig som fullgör första tjänstgöring kunde komma att överstiga vad som tillkomme fast anställt manskap i underbefälsställning och i vissa fall t. o. m. vad som tillkomme en fänrik på aktiv stat.

De skäl som sålunda anförts för en begränsning av bostadsbidragets storlek synas utskottet bärande. Genom föreskriften, att bidraget i särskilt fall med tillsynsmyndighetens medgivande må bestämmas till hyran för bostad om två rum och kök, torde vinnas, att begränsningen icke kommer att få stötande konsekvenser.

13 §.

1 mom. tredje stycket synes böra undergå en redaktionell jämkning.

14 och 15 §§.

I dessa paragrafer, som handla om näringsbidrag, ha införts stadganden, att sådant bidrag ej utan tillsynsmyndighetens medgivande må utgå till värnpliktig som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd).

Motionen II: 408 innehåller ett yrkande att nämnda stadganden måtte utgå.

Endast ett ringa fåtal av ifrågavarande värnpliktiga torde vara självständiga företagare. Även i sådana fall lärer behov av näringsbidrag oftast icke föreligga. Då tiden för tjänstgöringens inträffande på förhand kan beräknas, kan det vidare befaras att möjligheten att utfå näringsbidrag kan missbrukas. Av nu angivna skäl och med hänsyn till önskvärdheten av en enhetlig praxis torde — liksom i fråga om beviljande av bidrag för ungarbostad och vissa flyttningskostnader — prövningen, huruvida näringsbidrag må utgå till ifrågavarande värnpliktiga, böra uppdragas åt tillsynsmyndigheten.

29 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelserna om fördelningen mellan staten och kommunerna av utgifterna för familjebidragen.

Enligt krigsfamiljebidragsförordningen åligger kommunerna större bidragskyldighet i fråga om de bidragsformer som medgiva kommunerna större frihet i behovsprövningen. Medan sålunda familjepening till värnpliktigs hustru och barn samt begravningsbidrag helt bestridas av statsmedel, äro kommunerna skyldiga bidraga till näringsbidrag för upprätthållande av rörelse med 5 %, till bostadsbidrag med 10 % samt till familjepening i andra fall än nyss nämnts, näringsbidrag för nedlagd rörelse och sjukbidrag med 20 % av beloppen. De enligt fredsfamiljebidragsförordningen utgående förmanerna bestridas helt av statsmedel.

I propositionen föreslås nu, att frågan om kostnadernas fördelning mellan staten och kommunerna skall avgöras efter enhetliga grunder, vare sig de värnpliktiga fullgöra sådan tjänstgöring som nu berättigar till bidrag enligt krigsfamiljebidragsförordningen eller tjänstgöring av den art som nu avses i fredsfamiljebidragsförordningen. De grunder som enligt förslaget skola gälla härutinnan äro desamma som nu tillämpas enligt krigsfamiljebidragsförordningen, dock med den ändringen att kommunerna skola bidraga till familjepeningen för andra familjemedlemmar än hustru och barn med 30 % i stället för såsom nu med 20 %.

Motionen II: 408 innehåller ett yrkande, att kommunerna måtte helt befrias från bidragskyldighet till kostnaderna för familjebidragen i annan mån än till utgifterna för familjebidragsnämndernas administrativa verksamhet. I *motionerna I: 256* och *II: 407* yrkas, att kommunernas bidrag till kostnaderna för familjepeningen skall fastställas till 20 %. Av motionärernas motivering synes framgå, att ändringsyrkandet endast avser kostnaderna för familjepening för annan familjemedlem än hustru och barn.

Genom familjebidragen bortfalla vissa sociala utgifter som kommunerna eljest nödgats bestrida. Det har också kunnat påvisas, att kommunerna genom att familjebidrag utbetalats till värnpliktiga inom kommunen undsluppit utgifter för fattigvård som skulle blivit nödvändiga därest den värnpliktige icke inkallats till tjänstgöring. Då därjämte kommunerna inom författningens ram kunna bestämma om rätten till familjebidrag och om bi-

dragens belopp, synes det skäligt, att de få gälda viss del av kostnaderna för familjebidragen.

Å andra sidan synes varsamhet böra iakttagas vid fastställandet av ökad skyldighet för kommunerna att bidra till utgifter för sociala ändamål av den art varom här är fråga. Det är därför ägnat att ingiva betänkligheter, att enligt förslaget kommunerna i fråga om visst slag av bidrag, nämligen familjepenning till annan än hustru och barn, ålagts att bestrida en större del av kostnaderna än som enligt krigsfamiljebidragsförordningen gäller beträffande nämnda form av bidrag. Att en ökad bidragsskyldighet föreslagits i detta fall har sin grund i önskemålet, att familjebidragsnämnderna vid beviljande av familjepenning för föräldrar skola i större utsträckning än som nu anses vara fallet taga hänsyn till föräldrarnas förmåga att själva försörja sig. Det synes dock som om möjligheterna att genom den föreslagna ändringen tillgodose detta önskemål äro skäligen ringa. Vid nu angivna förhållanden finner utskottet den ifrågasatta höjningen av kommunbidraget icke böra genomföras.

Jämväl de normer för fördelningen av kostnaderna mellan staten och kommunerna som enligt krigsfamiljebidragsförordningen gälla i fråga om övriga bidragsformer synas lämpliga att upptagas i den föreslagna familjebidragsförordningen.

39 §.

I första stycket av denna paragraf torde hänvisning böra göras jämväl till 12 § 3 mom. tredje stycket.

I 40 § 1 mom. krigsfamiljebidragsförordningen stadgas, att Konungen, därest mera omfattande inkallelser till krigstjänstgöring kunna förväntas, äger förordna om vidtagande av erforderliga åtgärder till undvikande av tidsutdräkt med familjebidragens utbetalande. 2 mom. i samma paragraf innehåller bestämmelser, att tillsynsmyndigheten vid dylika mera omfattande inkallelser må meddela familjebidragsnämnd tillstånd att utbetala provisoriskt bestämd familjepenning för vissa familjemedlemmar. Enligt 41 § samma förordning äger Konungen meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av förordningen samt därjämte uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i särskilda hänseenden utfärda sådana bestämmelser ävensom anvisningar rörande förordningens tillämpning.

Det genom propositionen framlagda förslaget synes böra kompletteras med bestämmelser motsvarande nu nämnda stadganden i krigsfamiljebidragsförordningen.

Övergångsbestämmelser.

Enligt första stycket av dessa bestämmelser skall förordningen träda i kraft den 1 april 1946, dock att 20 § skall träda i kraft först den senare dag Konungen bestämmer. Det har avsetts, att de nya bestämmelserna skola

kunna tillämpas å huvuddelen av arméns värnpliktiga, vilka inrycka till första tjänstgöring i början av april månad.

För en avsevärd del värnpliktiga kommer tjänstgöringen att upphöra i början av nämnda månad. Ur praktiska synpunkter torde det då vara önskvärdt, att de gamla bestämmelserna tillämpas å dem till och med uttryckningsdagen. Ett undantag från den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen synes sålunda motiverat för dessa värnpliktigas vidkommande. Då även andra undantag kunna visa sig påkallade, förordar utskottet, att första stycket av övergångsbestämmelserna ersättes med ett stadgande, varigenom åt Konungen uppdrages att meddela erforderliga bestämmelser om ikraftträdandet av förordningen och vad med avseende därå skall iakttagas.

Bifalles vad utskottet sålunda föreslagit erfordras vissa följdändringar i andra stycket av övergångsbestämmelserna.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte med avslag å motionerna I: 257 och II: 403 och med förklaring att riksdagen funnit vissa ändringar böra vidtagas i det genom propositionen framlagda författningsförslaget för sin del antaga följande förslag till

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förordning om familjebidrag åt värnpliktiga m. m. (familjebidragsförordning).

Härigenom förordnas som följer.

Allmänna bestämmelser.

1 §.

1 mom. Bestämmelserna i denna förordning skola, i den omfattning och under de villkor, som i förordningen sägs, äga tillämpning beträffande värnpliktiga, som enligt värnpliktslagen inkallas till tjänstgöring.

Med värnpliktig avses den som avlönas enligt för värnpliktig gällande grunder.

2 mom. Vad i 20 § stadgas skall gälla allenast, när krigsavlöningsreglementet äger tillämpning; Konungen äger dock förordna, att bestämmelserna i 20 §, i vad de avse långtidslön, skola äga tillämpning under tid, då värnpliktiga äro inkallade jämlikt 27 § 2 mom. värnpliktslagen.

3 mom. Konungen äger föreskriva, att under tid, då värnpliktiga äro inkallade enligt 27 § 2 mom. eller 28 § 1 mom. värnpliktslagen, bestämmelserna i denna förordning skola, med de inskränkningar som finnas påkallade, äga tillämpning jämväl å krigsfrivilliga och annan personal, som tjänstgör vid krigsmakten.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Konungen må jämväl förordna, att medlemmar av frivillig försvarsorganisation, däri inbegripet hemvärnet, under tid, då de enligt i kommandoväg meddelade bestämmelser deltaga i utbildningskurs eller övning, skola, i den omfattning och under de villkor Konungen föreskriver, äga åtnjuta familjebidrag.

4 mom. Vid krig eller eljest under särskilda förhållanden äger Konungen föreskriva, att visst stadgande i denna förordning tills vidare icke skall äga tillämpning.

2 §.

1 mom. Värnpliktig är i enlighet med vad nedan stadgas berättigad till familjebidrag, i den mån behov därav prövas föreligga, samt till hemortslön.

Familjebidrag utgår kontant såsom familjepenning, bostadsbidrag, näringsbidrag, sjukbidrag och begravningsbidrag; dock må, i den ordning Konungen föreskriver, kunna bestämmas, att familjebidrag skall helt eller delvis utgå in natura. Hemortslön utgår kontant såsom befälslön och långtidslön.

2 mom. Annat familjebidrag än bostadsbidrag må ej utgå för person, som efter ansökan åtnjuter utrymningshjälp.

3 mom. Om rätt till familjebidrag för den som under militärtjänstgöring ådragit sig kroppsskada är särskilt stadgat.

3 §.

Såsom medlem av den värnpliktiges familj anses enligt denna förordning en var av följande personer, nämligen:

a) den värnpliktiges hustru, med vilken han sammanlever, samt hans barn och adoptivbarn under sexton år, som stå under hans vårdnad;

b) den värnpliktiges hustru, barn och adoptivbarn i annat fall än under a) sägs, hans föräldrar och adoptant, hans hustrus barn och adoptivbarn samt hans frånskilda hustru, en var under förutsättning, dels att den värnpliktige är underhållsskyldig gentemot vederbörande och dels att antingen den värnpliktige före tjänstgöringens början i väsentlig mån bidrog till vederbörandes underhåll eller det eljest kan antagas, att han skulle hava i väsentlig mån bidragit till underhållet, om tjänstgöringen ej mellankommit; samt

c) den värnpliktiges husföreståndarinna under förutsättning, att den värnpliktige sammanbor med egna eller hustrus barn eller adoptivbarn under sexton år samt, därest han sammanbor jämväl med hustru, att hustrun är oförmögen till arbete.

c) den värnpliktiges husföreståndarinna under förutsättning, att den värnpliktige sammanbor med egna eller hustrus barn eller adoptivbarn under sexton år samt, därest han *därjämte sammanlever* med hustru, att hustrun är oförmögen till arbete.

Annan den värnpliktiges anhörig än i a) och b) härovan sägs samt husföreståndarinna i andra fall än som avses i c) må, när synnerliga skäl där-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

till äro, efter särskilt medgivande enligt vad i 39 § stadgas jämfästas med familjemedlem.

4 §.

I denna förordning avsedda ärenden skola å kommunens vägnar handläggas av en familjebidragsnämnd.

Konungen förordnar viss myndighet att öva tillsyn å förordningens tillämpning (tillsynsmyndigheten).

Om familjepening och bostadsbidrag.

5 §.

I samband med värnpliktigs tjänstgöring utgår, där ej annat följer av 14 och 17 §§, familjepening och bostadsbidrag enligt här nedan i 6—13 §§ meddelade bestämmelser.

I fråga om den värnpliktiges och familjemedlems inkomst under tiden för tjänstgöringen skola vid behovsprövningen tillämpas de föreskrifter om avdrag med hänsyn till sådan inkomst som jämlikt 7 och 12 §§ meddelas av Konungen.

6 §.

1 mom. Familjepening utgår med högst så stort belopp för dag, som för en var av nedan angivna ortsgupper upptages i följande tariff:

Ortsgrupp	1	2	3
	För hustru och fränskild hustru ävensom — där- est värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbets- oförmögen — för annan familjemedlem, som före- står hemmet åt värnpliktig med hemmavarande familjemedlem under 16 år	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 1	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1
	kronor	kronor	kronor
I	2:75	1:40	1:10
II	3:—	1:65	1:20
III	3:25	1:90	1:30

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepening till värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå enligt kolumn 1 i tariffen, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepening för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå enligt kolumn 1 i tariffen, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. Familjepenning utgår efter den ortsgrupp, till vilken den kommun är att hänföra, som enligt vad i 27 § stadgas skall utgiva beloppet. I fråga om kommunernas hänförande till ortsgrupp skall tillämpas den enligt lagen om folkpensionering verkställda indelningen.

3 mom. Där Konungen i fråga om ort, vilken gränsar till ort i högre ortsgrupp, jämlikt 6 § 3 mom. första stycket lagen om folkpensionering förordnat om förhöjning av tilläggspension till pensionstagare, vilken är mantalskriven inom visst intill gränsen liggande område, skall familjepenning, som enligt vad i 27 § stadgas skall utgivas av den kommun, inom vilken området är beläget, förhöjas med hälften av skillnaden mellan familjepeningen i kommunen i den högre ortsgruppen och familjepeningen i den kommun, inom vilken området är beläget.

7 §.

1 mom. För familjemedlem, som avses i 3 § a), utgår familjepenning med i 6 § angivna belopp efter avdrag för den värnpliktiges och familjemedlems inkomst under tiden för tjänstgöringen enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

Om beräkning av familjepenning till värnpliktig, som fullgör tjänstgöring efter eget åtagande, meddelar Konungen närmare föreskrifter.

2 mom. För familjemedlem, som avses i 3 § b), bestämmes familjepeningen enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av Konungen. Familjepeningen må ej fastställas till högre belopp än i 6 § sägs och må ej heller överstiga värdet av det bidrag till ifrågavarande familjemedlems underhåll, som den värnpliktige lämnat före tjänstgöringens början eller eljest kan antagas skola hava lämnat, därest tjänstgöringen ej mellankommit.

8 §.

För husföreståndarinna bestämmes familjepeningens belopp med hänsyn till den värnpliktiges behov av bidrag för att under tiden för tjänstgöringen kunna behålla eller anställa husföreståndarinna. Där särskilda skäl därtill föranleda, må dock vid behovsprövningen bestämmelserna i 7 § 2 mom. eller med stöd av nämnda lagrum givna föreskrifter äga motsvarande tillämpning. Familjepeningen må ej fastställas till högre belopp än i 6 § anges.

9 §.

1 mom. Sammanbor den värnpliktige med familjemedlem utgår, under beaktande av vad i 12 § sägs, bostadsbidrag för bestridande av kostnaderna för den värnpliktiges och familjemedlemmens bostad. Därest den värnpliktige vid tiden för tjänstgöringens början icke sammanbodde med familjemedlemmen, må bostadsbidrag utgå endast när synnerliga skäl därtill äro.

2 mom. I andra fall än i 1 mom. sägs må bostadsbidrag beviljas endast i den mån den värnpliktige eljest skulle nödgas avstå från bostad och av-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

stående skulle för honom medföra betydande ekonomisk olägenhet eller han vid uttryckningen icke skulle hava tillgång till lämplig bostad samt avsaknaden härav skulle för honom medföra avsevärda svårigheter. Sådant bostadsbidrag må dock ej utan tillsynsmyndighetens medgivande utgå till värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd).

3 mom. Bostadsbidrag må ej utan tillsynsmyndighetens medgivande beviljas för mer än en bostad. Där så prövas skäligt må Konungen såsom villkor för erhållande av bostadsbidrag föreskriva, att viss del av bostaden skall utan ersättning upplåtas för krigsmaktens eller civilförsvarets behov eller för annat allmänt ändamål.

3 mom. Bostadsbidrag må ej utan tillsynsmyndighetens medgivande beviljas för mer än en bostad. Vid krig eller eljest under särskilda förhållanden må Konungen, där så prövas skäligt, såsom villkor för erhållande av bostadsbidrag föreskriva, att viss del av bostaden skall utan ersättning upplåtas för krigsmaktens eller civilförsvarets behov eller för annat allmänt ändamål.

10 §.

Särskilt bostadsbidrag må beviljas till nödiga kostnader för uppvärmning av bostad, för vilken bostadsbidrag må utgå.

11 §.

1 mom. Föreligga giltiga skäl för ombyte av bostad, må värnpliktig, som är berättigad till bostadsbidrag enligt vad i 9 § sägs, tillerkännas bostadsbidrag för flyttningskostnader.

Värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), må dock icke utan tillsynsmyndighetens medgivande tillerkännas bostadsbidrag för flyttning till dyrare bostad eller för flyttning till annan ort. Till annan värnpliktig må bidrag till kostnader för *förflyttning* till annan ort beviljas allenast enligt de närmare anvisningar, som meddelas av tillsynsmyndigheten.

Värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), må dock icke utan tillsynsmyndighetens medgivande tillerkännas bostadsbidrag för flyttning till dyrare bostad eller för flyttning till annan ort. Till annan värnpliktig må bidrag till kostnader för *flyttning* till annan ort beviljas allenast enligt de närmare anvisningar, som meddelas av tillsynsmyndigheten.

2 mom. Värnpliktig må erhålla bostadsbidrag till kostnaderna för förvaring under tjänstgöringen av möbler och andra nödiga lösören, som tillhöra den värnpliktige eller, därest den värnpliktige är berättigad till bostadsbidrag enligt 9 § 1 mom., där avsedd familjemedlem.

12 §.

1 mom. Bidraget för bostad åt familjemedlem, som avses i 3 § a), bestämmes, med beaktande av vad i 3 mom. sägs, till ett belopp, motsvarande

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

kostnaderna för den bostad, den värnpliktige innehade å inryckningsdagen, däri inberäknat kostnader för uppvärmning, med avdrag för den värnpliktiges och familjemedlems inkomst under tiden för tjänstgöringen enligt bestämmelser, som meddelas av Konungen.

Om beräkning av bostadsbidrag till värnpliktig, som fullgör tjänstgöring efter eget åtagande, meddelar Konungen närmare föreskrifter.

2 mom. Beträffande bostadsbidrag i annat fall än i 1 mom. sägs bestämmes bidragets belopp efter prövning av föreliggande behov enligt de närmare föreskrifter, som Konungen meddelar.

3 mom. Vid bestämmande av kostnaderna för bostad enligt denna paragraf skall skäligen hänsyn tagas till behovet av bostad samt till den värnpliktiges och hans hustrus bundenhet av hyresavtal eller andra åtaganden för bostadsbehovets tillgodoseende. Då fråga är om bostad i den värnpliktige eller hans hustru tillhörig fastighet, må bostadsbidrag ej beviljas med högre belopp än som motsvarar bostadens hyresvärde med tillägg för bränslekostnader.

Därest ombyte av bostad skett efter inryckningsdagen, skall hänsyn tagas till kostnaderna för den nya bostaden, om dessa äro lägre än för den förra bostaden eller eljest giltiga skäl förelegat för ombytet av bostad.

I fråga om värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd), må vid bestämmandet av bostadsbidrag enligt denna paragraf hänsyn icke tagas till större bostadskostnad än som svarar mot hyran å orten för bostad om ett rum och kök, där ej i särskilt fall tillsynsmyndigheten medgiver, att bostadsbidraget bestämmes med hänsyn till hyran å orten för bostad om två rum och kök.

13 §.

1 mom. Familjepenning utgår från och med inryckningsdagen till och med dagen för tjänstgöringens upphörande (utryckningsdagen). Har tjänstgöringen varat minst trettio dagar, skall bidrag utgå för ytterligare fem dagar; dock att till värnpliktig, som fullgjort tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, endast må utgå bidrag för resdagar utöver in- och utryckningsdagar.

Bostadsbidrag för bostad i den värnpliktige eller hans hustru tillhörig fastighet samt bostadsbidrag jämlikt 10 § utgår, beräknat för tjänstgöringsdag, under tiden från och med inryckningsdagen till och med dagen för tjänstgöringens upphörande. Bostadsbidrag i annat fall än nu sagts utgår till gäldande av utgifter, vilka förfalla från och med inställedagen, och uppbäres, där ej Konungen annorlunda förordnar, till och med utgången av den månad, under vilken tjänstgöringen upphört, dock att om bostadsbidrag jämlikt 9 § kommer att till beloppet understiga det bidrag, som skulle hava utgått, därest detsamma beräknats för tjänstgöringsdag, skillnaden utgår vid tjänstgöringens slut.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Om särskilda skäl därtill föranleda, må familjepenning utgå för högst tjugu dagar och bostadsbidrag för högst trettio dagar utöver *den i första stycket stadgade tid*, därvid dock i fråga om bostadsbidraget skall gälla att, därest sådant bidrag utgått för längre tid än som motsvarar den värnpliktiges tjänstgöring, det överskjutande antalet dagar skall medräknas i den tid, för vilken förlängt bidrag beviljas. Vad sålunda stadgats skall dock i fråga om värnpliktig, som fullgjort tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, äga tillämpning allenast därest tjänstgöringen upphört tidigare än som vid tjänstgöringens början kunde förutsättas.

För tid, under vilken värnpliktig åtnjuter tidsbegränsad ledighet utan krigslön (penningbidrag), må familjepenning och bostadsbidrag ej utgå; dock att, om särskilda skäl äro för handen, familjepenning må beviljas högst till och med tjugonde dagen samt bostadsbidrag högst till och med trettionde dagen efter ledighetens början.

2 mom. Storleken av familjepenning och bostadsbidrag enligt 1 mom. tredje och fjärde styckena bestämmas med hänsyn till föreliggande behov.

3 mom. Om den värnpliktige avlidit, utgå familjepenning och bostadsbidrag till och med månaden näst efter den under vilken dödsfallet blivit kunnigt. Lika med tjänstgöring anses krigsfångenskap. Har den värnpliktige anmälts såsom saknad och är ej uppenbart, att han rymt, må ock bidraget tills vidare utgå.

Om näringsbidrag.

14 §.

1 mom. Där Konungen ej annorlunda förordnar, må värnpliktig, som driver näring eller rörelse, i stället för familjepenning och bostadsbidrag erhålla näringsbidrag till bestridande av avlöningskostnader, som uppkomma till följd av att särskild arbetskraft måste anlitas för att under den värnpliktiges tjänstgöring helt eller delvis ersätta honom. Vad nu sagts skall gälla jämväl för det fall, att den värnpliktige är anställd i näring eller rörelse, som innehaves av hans hustru. Näringsbidrag som nu sagts må ej utan tillsynsmyndighetens medgivande utgå till värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd).

Om särskilda skäl därtill föranleda, må familjepenning utgå för högst tjugu dagar och bostadsbidrag för högst trettio dagar utöver *de i första och andra styckena stadgade tider*, därvid dock i fråga om bostadsbidraget skall gälla att, därest sådant bidrag utgått för längre tid än som motsvarar den värnpliktiges tjänstgöring, det överskjutande antalet dagar skall medräknas i den tid, för vilken förlängt bidrag beviljas. Vad sålunda stadgats skall dock i fråga om värnpliktig, som fullgjort tjänstgöring jämlikt 27 § 1 mom. värnpliktslagen, äga tillämpning allenast därest tjänstgöringen upphört tidigare än som vid tjänstgöringens början kunde förutsättas.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

2 mom. Näringsbidrag enligt denna paragraf må ej beviljas med mindre det måste antagas, att förutsättningar äro för handen för näringens eller rörelsens fortsatta drivande.

3 mom. Bidrag må icke utgå till avlöande av den värnpliktiges hustru eller hans barn eller adoptivbarn under sexton år. Huruvida näringsbidrag må avse avlöande av annan den värnpliktige närstående än nu sagts skall bero på prövning i varje särskilt fall.

4 mom. Bidrag må utgå med högst tio kronor för dag. Vid bestämmande av bidragets storlek skall hänsyn tagas till det genomsnittliga normala driftsöverskott företaget kan beräknas lämna under den värnpliktiges tjänstgöring och dennes möjligheter att av inkomsterna från företaget bidraga till den anlitade arbetskraftens avlöande.

15 §.

Därest hinder möter mot näringens eller rörelsens fortsatta bedrivande under den värnpliktiges tjänstgöring men förutsättningar finnas för näringens eller rörelsens återupptagande efter tjänstgöringens slut, kan, då synnerliga skäl föreligga, särskilt bidrag beviljas för bestridande under tjänstgöringen av utgifter, som prövas nödvändiga för att näringen eller rörelsen skall kunna av den värnpliktige efter tjänstgöringens slut återupptagas. Näringsbidrag som nu sagts må ej utan tillsynsmyndighetens medgivande utgå till värnpliktig, som fullgör första tjänstgöring (tjänstgöring i en följd).

Näringsbidrag enligt denna paragraf må beviljas med högst etthundra kronor för månad. Utan tillsynsmyndighetens medgivande må sådant bidrag icke beviljas med belopp, som tillsammans med utgående familjepenning och bostadsbidrag överstiger trehundra kronor i månaden.

16 §.

Med avseende å tid, för vilken näringsbidrag må utgå, skall vad i 13 § stadgas i fråga om familjepenning äga motsvarande tillämpning.

17 §.

Den, som uppbär näringsbidrag jämlikt 14 §, äger ej erhålla annat slag av familjebidrag än sjukbidrag och begravningsbidrag. Vid valet mellan de bidragsformer, som kunna ifrågakomma, skall, om förutsättningar för beviljande av näringsbidrag jämlikt 14 § äro för handen, denna form av bidrag äga företräde framför familjepenning och bostadsbidrag.

Om sjukbidrag.

18 §.

Prövas i anledning av familjemedlems sjukdom behov av bidrag vara för handen för bestridande av kostnader för erforderlig vård ävensom transport

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

till och från läkare eller vårdanstalt, må sjukbidrag kunna tillerkännas den värnpliktige med högst det belopp, vartill dessa kostnader uppgå. Är fråga om familjemedlem, som avses i 3 § b) eller c), må dock sjukbidrag utgå allenast i den mån skäl föreligger till antagande, att den värnpliktige, därest tjänstgöringen ej mellankommit, skulle hava bidragit till kostnaderna. Med avseende å den tid, för vilken sjukbidrag må utgå, skall vad i 13 § är stadgat beträffande familjepening äga motsvarande tillämpning.

Om begravningsbidrag.

19 §.

Har familjemedlem, som avses i 3 § a), avlidit och ägde den värnpliktige vid tiden för dödsfallet uppbära familjepening för familjemedlemmen eller åtnjöt den värnpliktige vid nämnda tidpunkt näringsbidrag som i 14 § sägs, skall begravningsbidrag tillerkännas den värnpliktige. Sådant bidrag utgår med tvåhundrafemtio kronor för hustru och med etthundrafemtio kronor för barn eller adoptivbarn.

Om hemortslön.

20 §.

1 mom. Befälslön utgår, där ej Konungen annorlunda förordnar, till värnpliktig, vilken innehar någon av nedan angivna tjänstegrader eller motsvarande tjänsteställning, med för dag räknat följande belopp:

	Kronor
Korpral, konstapel, musikkorpral, musikkonstapel	0: 50
Furir, musikfurir	1: —
Överfurir, högbåtsman	1: 25
Sergeant, musiksergeant, underofficer av 2. graden, flaggkorpral, flaggkadett	1: 50
Fänrik, fanjunkare, musikfanjunkare, styckjunkare, musikstyckjunkare, flaggunderofficer	2: —
Löjtnant	2: 50
Kapten, ryttmästare	3: —
Major, kommandörkapten av 2. graden	3: 50

2 mom. Långtidslön utgår, där ej Konungen annorlunda förordnar, till värnpliktig, oberoende av tjänstegrad eller tjänsteställning, efter en tjänstgöringstid om sammanlagt nittio dagar med en krona om dagen.

Sedan tjänstgöringen varat trehundrasextio dagar utgår en krona 50 öre om dagen och efter femhundrafyrtio dagar två kronor om dagen. Vid beräkning av nämnda tjänstgöringstid må endast komma i betraktande den tid,

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

under vilken den värnpliktige efter tidpunkt, som Konungen bestämmer, mot åtnjutande av värnpliktigs avlöningsförmåner fullgjort honom åliggande tjänstgöring enligt § 28 mom. 1 eller § 36 mom. 2 i 1936 års värnpliktslag eller enligt 28 § 1 mom. i 1941 års värnpliktslag eller tjänstgöring efter eget åtagande, i sistnämnda fall dock endast om tjänstgöringen fullgjorts vid förband, organiserat av den myndighet, vid vilken den värnpliktige är truppregistrerad, eller vad gäller värnpliktig, som är truppregistrerad vid central myndighet, enligt av Konungen i kommandoväg meddelade föreskrifter. Med tjänstgöring vid eget förband likställas i nämnda avseende kommendering till skola eller utbildningskurs, som är gemensam för flera förband. Har den värnpliktige innehaft anställning över stat, såsom officer, underofficer eller underbefäl i krigsmaktens reserver, såsom i fredstid konstituerad landstormsofficer eller såsom i fredstid till officers eller underofficers tjänsteställning konstituerad (förordnad) medlem av frivilliga automobilkåren, sjövärnskåren eller svenska röda korsets frivilliga sjukvårdstrupper, skall vid beräkning av tjänstgöringstiden hänsyn tagas även till tjänstgöring, som han under sådan anställning fullgjort efter tidpunkt, som Konungen bestämmer.

3 mom. Vad i 2 mom. stadgas skall icke äga tillämpning med mindre den värnpliktige — utöver den i samma moment omförmälda tjänstgöringen — fullgjort värnpliktstjänstgöring under sammanlagt trehundrasextio dagar, därest han hänförs till årsklass 1940 eller 1941 eller årsgrupp 1941 eller inskrivits efter år 1941, samt i annat fall under sammanlagt etthundraåttio dagar, dock att nämnda tjänstgöringstider skola förlängas med etthundraåttio dagar för vapenfri värnpliktig.

Tjänstgöring som i första stycket av detta moment sägs, anses i förevarande hänseende såsom helt fullgjord, därest den värnpliktige tidigare blivit i vederbörlig ordning helt eller delvis befriad från dylik tjänstgöring eller frikallad från värnpliktens fullgörande eller ock enligt för honom gällande bestämmelser haft att fullgöra tjänstgöring under kortare tid än i samma stycke sägs.

Vad i 2 mom. sägs skall ej heller äga tillämpning å sådan värnpliktig, vilken undergår utbildning för vinnande av fast anställning vid krigsmakten, såvitt avser tid efter det han förordnats (konstituerats) till högre tjänstegrad än furirs eller tilldelats motsvarande högre tjänsteklass.

4 mom. Den, som blivit berättigad till långtidslön, skall, där ej Konungen annorlunda förordnar, under krigstjänstgöring, som han därefter, mot åtnjutande av värnpliktigs avlöningsförmåner, fullgör efter eget åtagande eller såsom krigsfrivillig efter värnpliktens upphörande, vara bibehållen vid sin rätt till långtidslön.

5 mom. I fråga om rätt till hemortslön för tid, varunder tjänstgöring ej fullgöres, skall gälla följande.

a) Vid ledighet på grund av sjukdom samt vid annan krigsledighet bibehålles rätt till hemortslön, i den mån vederbörande under ledigheten äger uppbära krigslön.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

b) Vid undergående av arreststraff bibehålles rätt till hemortslön.

c) Under krigsfångenskap och internering hos främmande makt bibehålles rätt till hemortslön.

d) Vid uteblivande utan känd anledning från tjänstgöring bibehålles rätt till hemortslön till och med den dag, då två månader förflutit från det vederbörande anmäls såsom saknad, under förutsättning att vederbörande omedelbart före uteblivandet hade familjemedlem och åtnjöt familjepenning eller näringsbidrag, som i 14 § sägs.

Konungen äger bestämma, i vad mån befalls-lön må utgå till avliden värnpliktigs dödsbo under viss tid efter dödsfallet.

Om skyldighet att taga arbete.

21 §.

1 mom. När skäl därtill äro, må Konungen såsom villkor för erhållande av familjebidrag stadga skyldighet för familjemedlem att i enlighet med de föreskrifter, Konungen utfärdar, hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmäla sig såsom arbetssökande samt antaga lämpligt arbete i den mån sådant erbjudes. Underlåter familjemedlem att fullgöra sålunda stadgad skyldighet gäller, att familjepenning eller sjukbidrag ej må utgå för familjemedlemmen samt att bostads- eller näringsbidrag må efter vad som finnes skäligen nedsättas eller ock indragas.

2 mom. Skyldighet, som i 1 mom. sägs, skall icke avse familjemedlem, som är oförmögen till arbete eller innehar arbete, varigenom han erhåller full sysselsättning. Såsom sådant arbete skall anses vård om minderåriga eller sjuka familjemedlemmar samt pågående utbildning, vilken icke skäligen bör avbrytas.

3 mom. Om vad som förstås med lämpligt arbete gäller vad därom stadgas i förordningen den 15 juni 1934 (nr 264) om erkända arbetslöshetskassor.

22 §.

Om värnpliktigs familjemedlem utan giltig anledning lämnar arbetsanställning, äger familjebidragsnämnd nedsätta familjebidraget efter vad som prövas skäligen eller ock indraga bidraget.

Om familjebidragsnämnd.

23 §.

Kommun skall antingen inrätta särskild familjebidragsnämnd eller ock uppdraga åt annan kommunal myndighet att vara familjebidragsnämnd.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

24 §.

1 mom. Särskild familjebidragdsnämnd utses av dem, som i allmänhet utöva kommunens beslutanderätt, samt består av tre eller fem ledamöter. Jämte ledamöterna utses suppleanter till lika antal. Därvid bestämmes tillika, i vilken ordning suppleanterna skola inkallas. Vid val av ledamöter och suppleanter skall tillses, att erfarenhet på den sociala behovsprövningens område blir företrädd inom nämnden. Därjämte skall beaktas stadgandet i 26 § 1 mom. andra punkten.

2 mom. Uppdraget att vara ledamot av familjebidragdsnämnden gäller för fyra år. Avgår ledamot under den för honom bestämda tjänstgöringstiden, anställs fyllnadsväl; och skall den sålunda valde tjänstgöra under den tid, som för den avgångne återstår.

25 §.

1 mom. Ledamot eller suppleant i särskild familjebidragdsnämnd må ej vara:

- a) den, som icke uppnått tjugutre års ålder;
- b) den, som icke råder över sig och sitt gods.

2 mom. Ledamot eller suppleant i särskild familjebidragdsnämnd må kunna avsäga sig uppdraget:

- a) om han icke är boende inom kommunen;
- b) om han är ämbets- eller tjänsteman och av sin befattning hindras att fullgöra uppdraget;
- c) om han efter fyra års tjänstgöring såsom ledamot i nämnden är i tur att därifrån avgå;
- d) om han uppnått sextio års ålder eller eljest uppgiver hinder, som av den väljande myndigheten godkännes.

26 §.

1 mom. Särskild familjebidragdsnämnd utser inom sig ordförande och vice ordförande för ett år i sänder. Endera av ordföranden och vice ordföranden skall vara icke krigstjänstskyldig person. Äro både ordföranden och vice ordföranden hindrade att bevista sammanträde, utses ordförande för tillfället.

2 mom. Består nämnden av fem ledamöter, må ärende ej av nämnden företagas till avgörande, där ej minst tre ledamöter eller suppleanter äro tillstädes samt, för det fall att de närvarande äro allenast tre, dessa tillika äro om beslutet ense. Består nämnden av tre ledamöter, må ärende icke företagas till avgörande, med mindre samtliga ledamöter eller suppleanter äro tillstädes. Vid val inom nämnden så ock vid tillsättande av tjänstbefattning sker omröstning med slutna sedlar, där så begäres, och skilje lotten mellan dem, som erhållit lika antal röster. I övrigt verkställs omröstning öppet, och blive den mening gällande, varom de flesta röstande sig förena. Äro vid öppen

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

omröstning rösterna på vardera sidan lika många, gälle den mening, som biträdades av ordföranden.

Vid nämndens sammanträde skall föras protokoll, vars riktighet granskas senast vid nästa ordinarie sammanträde. Nämnden äger att, där sådant av behovet påkallas, uppdraga åt en eller flera av sina ledamöter eller suppleanter, som närvarit vid sammanträdet, att verkställa denna granskning.

3 mom. Nämnden skall på lämpligt sätt tillkännagiva, varest och på vilka tider till nämnden ställda ansökningar eller andra handlingar mottagas.

Om familjebidragens bestridande m. m.

27 §.

Skyldigheten att utgiva familjebidrag och hemortslön åligger kommun, varest den värnpliktige å inryckningsdagen var bosatt under sådana förhållanden, att han, om mantalsskrivning då skolat förrättas, ägt där mantalsskrivas. Var den värnpliktige nämnda dag bosatt utom riket, ankommer betalningsskyldigheten på Stockholms stad.

Om den värnpliktige efter inryckningsdagen flyttar från en kommun inom riket till annan eller från utrikes ort till annan kommun inom riket än Stockholm, skall betalningsskyldigheten övergå å inflyttningskommunen från och med kalendermånaden näst efter den, under vilken flyttningen där anmäldes av utflyttningskommunen (Stockholms stad), eller, om familjebidrag ej förut åtnjutits, från och med den dag, då ansökan om sådant bidrag gjordes i inflyttningskommunen. Betalningsskyldigheten för flyttningskostnader skall dock åvila utflyttningskommunen (Stockholms stad), om den värnpliktige vid tiden för flyttningen åtnjuter familjebidrag.

28 §.

1 mom. Kommun, varest den värnpliktige å inryckningsdagen hade sin bostad, är, i avbidan på att annan kommun slutgiltigt åläggas betalningsskyldighet jämlikt 27 § för den värnpliktige tillkommande familjebidrag, skyldig att förskjuta familjebidrag, vartill den värnpliktige är berättigad. Familjepening, som förskjutes enligt detta moment, skall bestämmas efter ortsgrupp I.

2 mom. Har i följd av stadgandet i 27 § andra stycket skyldigheten att utgiva familjebidrag övergått från en kommun till annan, åligger det likväl utflyttningskommunen (Stockholms stad) att förskjuta bidraget till dess meddelande erhållits från inflyttningskommunen att familjebidrag där fastställts, eller ock upplysning vunnits, att vederbörande familjemedlem oaktat honom meddelat föreläggande underlåtit att där göra ansökan om familjebidrag.

3 mom. Vad kommun enligt 1 och 2 mom. förskjutit må sökas åter av den kommun, som betalningsskyldigheten enligt 27 § åligger. Sådant anspråk

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

prövas i händelse av tvist av länsstyrelsen i det län, varest den kommun är belägen mot vilken anspråket riktas. Är sådan talan rörande viss värnpliktig beroende på länsstyrelses eller högre myndighets prövning, må talan rörande samme värnpliktige ej väckas hos annan myndighet.

29 §.

Kommun, som enligt 27 § utgivit familjebidrag, äger av staten erhålla gottgörelse, för familjepenning avseende familjemedlem, som i 3 § a) sägs, ävensom för begravningsbidrag med hela utgivna beloppet, för näringsbidrag jämlikt 14 § med nittiofem procent av bidraget, för bostadsbidrag med nittio procent av bidraget, för näringsbidrag jämlikt 15 § och sjukbidrag med åttio procent av utgivet belopp samt för familjepenning i annat fall än ovan sagts med sjuttio procent av utgivet belopp; dock att vad Stockholms stad på grund av stadgandet i 27 § utgivit till värnpliktig, bosatt utom riket, skall i sin helhet återgäldas av staten. För hemortslönens hela belopp utgår gottgörelse av staten.

Kommun, som enligt 27 § utgivit familjebidrag, äger av staten erhålla gottgörelse, för familjepenning avseende familjemedlem, som i 3 § a) sägs, ävensom för begravningsbidrag med hela utgivna beloppet, för näringsbidrag jämlikt 14 § med nittiofem procent av bidraget, för bostadsbidrag med nittio procent av bidraget samt för familjepenning i annat fall än ovan sagts, näringsbidrag jämlikt 15 § och sjukbidrag med åttio procent av utgivet belopp; dock att vad Stockholms stad på grund av stadgandet i 27 § utgivit till värnpliktig, bosatt utom riket, skall i sin helhet återgäldas av staten. För hemortslönens hela belopp utgår gottgörelse av staten.

Då särskilda skäl därtill föranleda, må Konungen för visst fall medgiva högre statsbidrag än i första stycket sägs.

30 §.

Kommun är berättigad att av statsverket erhålla förskott å statsbidraget enligt de närmare bestämmelser Konungen meddelar.

31 §.

Åsidosätter familjebidragsnämnd vid fullgörandet av sitt uppdrag i denna förordning eller eljest meddelade bestämmelser, må tillsynsmyndigheten kunna besluta, att statsbidrag icke vidare eller i minskad omfattning skall utgå.

Besvär m. m.

32 §.

Har familjebidragsnämnd med stöd av 21 eller 22 § förklarat familjemedlem förlustig rätten till familjebidrag eller nedsatt bidraget, skall beslutet

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ofördröjligen underställas tillsynsmyndighetens prövning; emellertid skall nämndens beslut lända till efterrättelse, till dess tillsynsmyndigheten annorlunda förordnar.

33 §.

Över familjebidragsnämnds beslut rörande tillämpningen av denna förordning må klagan föras, då fråga är om tillämpningen av 21 eller 22 §, hos tillsynsmyndigheten och eljest hos länsstyrelsen. Klagan föres genom besvär, vilka skola hava inkommit till länsstyrelsen inom trettio dagar efter det klaganden erhöll del av beslutet. Skola besvären prövas av tillsynsmyndigheten, åligger det länsstyrelsen att till denna insända besvären. Familjebidragsnämnds beslut skall gå i verkställighet utan hinder av däröver anförda besvär.

Mot tillsynsmyndighetens beslut i ärende, som avses i denna förordning, må talan föras allenast i fall, som i 31 § sägs.

34 §.

Över länsstyrelses beslut rörande tillämpningen av denna förordning må klagan föras hos kammarrätten genom besvär, vilka skola hava inkommit till den länsstyrelse, som meddelat beslutet inom tid, som i 33 § sägs; och åligger det länsstyrelsen att jämte eget yttrande insända besvären till kammarrätten. Länsstyrelses beslut skall gå i verkställighet utan hinder av däröver anförda besvär.

Mot kammarrättens beslut må talan icke föras.

35 §.

Behörighet att fullfölja talan mot beslut i ärende, som avses i denna förordning, tillkommer värnpliktig, vars rätt beslutet rör, samt, i fråga om familjebidrag, jämväl familjemedlem, som av den värnpliktige angivits såsom betalningsmottagare för bidraget, ävensom, därest annan än den värnpliktige gjort ansökan om bidrag, sökanden.

Talan mot länsstyrelses beslut i ärende, som avses i denna förordning, och mot tillsynsmyndighetens beslut i fall, som avses i 31 §, må föras av kommun, vars rätt beslutet rör.

Särskilda bestämmelser.

36 §.

Rätt till familjebidrag enligt denna förordning kan icke överlåtas och må förty ej för gäld tagas i mät.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

37 §.

Den, som i ansökan om familjebidrag lämnar medvetet oriktig uppgift, straffes med dagsböter, där ej gärningen enligt allmänna strafflagen är be-
lagd med strängare straff. Böterna tillfalla kronan.

38 §.

Om familjebidrag uppburits med för högt belopp eller för längre tid än som vederbort, må i avräkning å vad för mycket utgått innehållas skäligt belopp av därefter förfallande bidrag. Dyligt innehållande må dock äga rum endast under förutsättning att den felaktiga utbetalningen vållats av oriktig uppgift, som medvetet eller på grund av grov vårdslöshet lämnats av den värnpliktige eller annan som gjort ansökan om bidraget, eller av underlåtenhet att fullgöra stadgad anmälningsskyldighet i fråga om inträffade förändringar eller ock den värnpliktige eller familjemedlem, som var betalningsmottagare för bidraget, insett eller bort inse, att fel förelupit vid utbetalningen av bidraget. Vad nu stadgats skall äga motsvarande tillämpning med avseende å felaktigt utbetalad hemortslön.

39 §.

Sådant medgivande, som avses i 3 § andra stycket, 6 § 1 mom. andra stycket, 9 § 2 och 3 mom., 11 § 1 mom. andra stycket, 14 § 1 mom., 15 § första stycket eller 15 § andra stycket, lämnas av tillsynsmyndigheten på ansökan av familjebidragsnämnd. Medgivande lämnas för viss tid eller tills vidare. När skäl därtill äro, må medgivandet av tillsynsmyndigheten återkallas.

Sådant medgivande, som avses i 3 § andra stycket, 6 § 1 mom. andra stycket, 9 § 2 och 3 mom., 11 § 1 mom. andra stycket, 12 § 3 mom. tredje stycket, 14 § 1 mom., 15 § första stycket eller 15 § andra stycket, lämnas av tillsynsmyndigheten på ansökan av familjebidragsnämnd. Medgivande lämnas för viss tid eller tills vidare. När skäl därtill äro, må medgivandet av tillsynsmyndigheten återkallas.

Har familjebidragsnämnd vägrat att hos tillsynsmyndigheten göra ansökan om medgivande, som avses i 3 § andra stycket, äger den värnpliktige ävensom sådan anhörig eller husföreståndarinna som där sägs göra ansökan direkt hos tillsynsmyndigheten. I övriga i första stycket avsedda fall tillkommer sådan rätt den värnpliktige samt familjemedlem, som av den värnpliktige angivits såsom betalningsmottagare för bidraget, ävensom, därest annan än den värnpliktige hos familjebidragsnämnd gjort ansökan om bidrag, sökanden.

40 §.

1 mom. Därest mera omfattande inkallelser till krigstjänstgöring kun-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

na förväntas, äger Konungen förordna om vidtagande av erforderliga åtgärder till undvikande av tidsutdräkt med familjebidragens utbetalande.

2 mom. Om vid mera omfattande inkallelser till krigstjänstgöring fara uppstår för dröjsmål med utbetalande av familjebidrag, må tillsynsmyndigheten meddela familjebidragsnämnd tillstånd att i enlighet med de närmare föreskrifter, tillsynsmyndigheten må lämna, för familjemedlem, som i 3 § a) sägs, utbetala provisoriskt bestämd familjepenning. Tillståndet må avse en tid av högst en månad. Sålunda utbetalat belopp skall avräknas å slutligt fastställt familjebidrag, i den mån detta senare belöper å tid, för vilken provisoriskt bestämd familjepenning utgått.

41 §.

Konungen äger meddela närmare bestämmelser med avseende å tillämpningen av denna förordning samt därjämte uppdraga åt tillsynsmyndigheten att i särskilda hänseenden utfärda sådana bestämmelser ävensom anvisningar rörande förordningens tillämpning.

Övergångsbestämmelser.

Denna förordning träder i kraft den 1 april 1946, dock att 20 § skall träda i kraft först den senare dag Konungen bestämmer. Krigsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 521) och freds familjebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 524) upphöra att gälla den 1 april 1946; dock att 20 § krigsfamiljebidragsför-

Om ikraftträdandet av denna förordning och vad med avseende därå skall iakttagas meddelar Konungen erforderliga bestämmelser.

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ordningen skall äga fortsatt tillämpning för värnpliktig, som uppbär avlöning enligt krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278).

Värnpliktig, som den 1 april 1946 fullgör tjänstgöring, må, efter särskild ansökan, erhålla bostadsbidrag enligt 9 och 10 §§ jämväl för tiden före nämnda dag, under förutsättning att den enligt fredsfamiljebidragsförordningen utgående familjepeningen varit uppenbarligen otillräcklig för bostadskostnadens täckande; dock ej för längre tid tillbaka än från och med den 1 oktober 1945.

Värnpliktig, som den dag förordningen träder i kraft fullgör tjänstgöring, må, efter särskild ansökan, erhålla bostadsbidrag enligt 9 och 10 §§ jämväl för tiden före nämnda dag, under förutsättning att den enligt fredsfamiljebidragsförordningen den 30 juni 1942 (nr 524) utgående familjepeningen varit uppenbarligen otillräcklig för bostadskostnadens täckande; dock ej för längre tid tillbaka än sex månader före förordningens ikraftträdande.

B. att motionerna I: 256, II: 407 och II: 408, i den mån de icke besvarats genom vad utskottet under A. hemställt, icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 mars 1946.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling ha närvarit

från första kammaren: herrar Norman, Linder*, Wistrand, Forslund, Björkman, Hallagård, Söderkvist och Englund;

från andra kammaren: herrar Olovson i Västerås*, Hellbacken, Håstad, Larsson i Östersund*, Carlsson i Bakeröd, Andersson i Eskilstuna*, Lundberg och Jacobsson i Igelsbo.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herrar *Hallagård, Carlsson* i Bakeröd och *Jacobsson* i Igelsbo, vilka anförde:

I motionerna I: 256, I: 257, II: 403 och II: 407 yrkas, att dyrortsgraderingen av familjepeningen måtte avskaffas samt att familjepeningen fastställas till de belopp som i propositionen föreslås skola utgå i ortsgrupp II.

Otvivelaktigt tala starka skäl för avskaffandet av dyrortsgraderingen beträffande familjepeningen. Särskilt kan åberopas, att de kostnader i fråga om vilka skillnaden mellan olika dyrortsgrupper mest framträder, nämligen utgifter för bostad och bränsle, tillgodoses i särskild ordning och att familjepeningen sålunda icke är avsedd att täcka dessa utgifter. Socialstyrelsen har framhållit (propositionen s. 39), att det med skäl synes kunna ifrågasättas om dyrortsgraderingen av familjepeningen är befogad, när utgifterna för bostad och bränsle täckas genom bostadsbidrag. Andra lagutskottet anförde i sitt över förslaget till 1942 års krigsfamiljebidragsförordning avgivna utlåtande (nr 45) bland annat, att de skäl som talade för en dyrortsgradering av folkpensionerna icke med samma styrka gjorde sig gällande i fråga om familjepeningen med hänsyn till att särskild ersättning utginge för de verkliga bostadskostnaderna.

I den nu föreliggande propositionen har emellertid föredragande departementschefen ansett vissa skäl tala för den av socialstyrelsen hävdade uppfattningen men anser, att frågan icke bör upptagas till övervägande förrän beslut fattats om slopande av dyrortsgraderingen beträffande folkpensionerna. Oberoende därav synes det emellertid — såsom också framhållits i förenämnda motioner — att det saknas skäl för att uppskjuta avskaffandet av dyrortsgraderingen i fråga om familjepeningen till dess att frågan om folkpensionerna blivit avgjord. Vi biträda därför det i motionerna framställda yrkandet.

På grund av vad sålunda anförts få vi hemställa, att 6 och 28 §§ i det föreliggande förslaget måtte erhålla följande lydelse.

6 §.

Familjepening utgår med högst så stort belopp för dag som nedan anges:

1	2	3
För hustru och fränskild hustru ävensom — därest värnpliktig icke sammanlever med hustru eller hustrun, med vilken han sammanlever, är arbetsoförmögen — för annan familjemedlem, som förestår hemmet åt värnpliktig med hemmavarande barn under 16 år kronor	För annan familjemedlem över 16 år än som avses i kol. 1 kronor	För annan familjemedlem under 16 år än som avses i kol. 1 kronor
3:—	1: 65	1: 20

När synnerliga skäl därtill äro må efter särskilt medgivande, enligt vad i 39 § stadgas, familjepenning för värnpliktigs moder, som förestår hans hem, utgå enligt kolumn 1 i tariffen, oaktat den värnpliktige icke har hemmavarande familjemedlem under 16 år.

28 §.

1 mom. Kommun, varest den värnpliktige å inryckningsdagen hade sin bostad, är, i avbidan på att annan kommun slutgiltigt ålägges betalningsskyldighet jämlikt 27 § för den värnpliktige tillkommande familjebidrag, skyldig att förskjuta familjebidrag, vartill den värnpliktige är berättigad.

2 mom. Har i — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — om familjebidrag.

3 mom. Vad kommun — — — (lika med Kungl. Maj:ts förslag) — — — annan myndighet.
